

ХАРАКТЕРИСТИКА МАСОК ЯК КОСМЕТИЧНОЇ ФОРМИ*Федоровська М.І., Половко Н.П.***Івано-Франківський національний медичний університет, Україна****Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна**

Вступ. Маски косметичні (МК) є особливою групою косметичних засобів (КЗ). Вони виявляють інтенсивніший вплив на шкіру порівняно з іншими косметичними формами (КФ), такими як лосьйони, емульсії, креми, гелі тощо. МК відрізняються процедурою застосування, оскільки після експозиції, як правило, повинні видалятися з місця нанесення. Дані КЗ характеризують різноманітною гігієнічною та лікувально-косметичною дією. До рецептури вводять біологічно активні речовини (БАР), багато з яких є характерними тільки для МК. Світовий косметичний ринок пропонує МК у широкому діапазоні КФ, складу БАР та функціонального призначення.

Метою досліджень є систематизація даних нормативних документів України та наукових джерел щодо визначення масок як косметичної форми, їх класифікації, особливостей складу та застосування.

Основні результати.

Згідно з ДСТУ 2472:2006 «Продукція парфумерно-косметична. Терміни та визначення понять» косметична маска – це серія косметичних засобів для високоєфективного догляду за шкірою обличчя і тіла. За цільовим призначенням маски підрозділяють на очищувальні, живильні, вибілювальні, пластичні тощо [1].

Згідно з ДСТУ 4093:2002 «Маски косметичні» – це суміш натуральних та синтетичних складників у вигляді крему, гелю, пасти чи порошку із вмістом функціональних добавок рослинного або мінерального походження відповідно до призначення (зволоження, підсушування, знежирювання, тонізування, вибілювання, загоєння, пом'якшення, очищування, ліфтингу тощо) [2].

Косметичні маски класифікують:

- **за місцем застосування:** для догляду за шкірою обличчя, шкірою рук, ногами, тілом, волоссям і волосистою частиною шкіри голови;
- **за типом шкіри:** для догляду за жирною, сухою, нормальною, проблемною шкірою;
- **за формою випуску:** порошки, тверді маси (воскові, парафінові), рідини, пасти, креми, гелі, тканини (аплікації);
- **за рівнем дії:** епідермальні (косметичні маски механічної дії); трансдермальні (косметичні маски фізіологічної дії);
- **за косметичним призначенням:** очищаючі, тонізуючі, зволожуючі, живильні, регенеруючі, омолоджуючі (ревіталайзинг), нормалізуючі, в'яжучі, пластифікуючі (стягуючі), відбілюючі, пілінг-маски, ліфтинг-маски та ін.;
- **за дермато-косметичним призначенням:** антиакне, антицелюлітні, протирубцеві, для стимуляцію росту волосся при алопеціях та ін.;
- **за вмістом основної функціональної речовини:** альгінатні, гліколеві, парафінові, вугільні, глиняні, бентонітові, пелоїдні (грязеві), сірчані, фітомаски та ін.;
- **за тривалістю експозиції:** короткочасного і тривалого впливу;

- **за методом застосування:** змиваються після застосування (rinse-off masks); злущуються чи видаляються після застосування руками (peel-off masks), нічні (sleeping masks), які залишають на шкірі на ніч без змивання; тканинні (sheet masks), які можуть змиватись або видалятись після використання;

- **за місцем виготовлення:** готові промислового виробництва, екстемпорального виготовлення в аптеках чи косметичних салонах, домашнього приготування (фруктові, медові, яєчні, молочні тощо);

- **за складністю застосування косметичної процедури:** для професійного нанесення в дермато-косметичних установах (professional only masks), для самостійного використання в домашніх умовах (at-home masks).

Характеристика косметичних масок з урахуванням їх класифікації представлена в таблиці [1].

Таблиця. Характеристика косметичних масок

Назва маски	Визначення відповідно з ДСТУ 2472:2006	Особливості складу
Вибілювальна (bleaching mask)	Косметична маска із умістом спеціальних складників (інгредієнтів) для догляду за шкірою із нерівномірним розподілом пігменту; вибілює пігментні плями та ластовиння.	α-гідроксикислоти, гідрохінон, пероксид водню, папаїн.
Зв'язувальна / в'яжуча (astringent mask)	Косметична маска із умістом зв'язувальних речовин для усунення надлишку жиру, знімання запалення та стягування розширених пор шкіри обличчя.	Алюмокалієвий галун, сірка осаджена, танін та ін.
Глиняна (clay mask)	Косметична маска з високим умістом білої глини або бентоніту для очищення, регенерування та живлення шкіри.	Каолін, глина расул (мароканська), голуба (кембрійська).
Грязева чи пелоїдна (mud mask)	Косметична маска на основі цілющих грязей, які виявляють підсушувальну та протизапальну дію, покращують обмін речовин та окислювально-відновлювальні процеси у шкірі, волоссі та нігтях.	Грязь мертвого моря, сапропелі, Куяльникова сульфідно-глейова грязь та ін.
Живильна (nutrient mask)	Косметична маска кремоподібної консистенції на жировій або емульсійній основі із умістом комплексу біологічно активних речовин рослинного, тваринного чи мінерального походження для живлення, пом'якшування та зволоження шкіри.	Вітаміни А, Е, групи В, С, РР; амінокислоти, ліпіди, мінеральні речовини та ін.
Маска-пілінг (peeling mask)	Косметична маска для інтенсивного глибокого очищення та стимулювання регенерування шкіри обличчя за рахунок злущування ороговілих клітин та стимулювання поділу клітин базального шару.	Тонкі порошки виноградного насіння, горіхової шкарлупи, морські солі, кератолітики.
Омолоджувальна (revitalizing mask)	Косметична маска для стимулювання обмінних процесів у клітинах шкіри, розгладжування зморшок, живлення та зволоження зрілої шкіри з очевидними ознаками в'ялості.	α-ліпоева, гіалуронова кислоти, пептиди, вітамінні, гормони та ін.
Нормалізуюча (normalizing mask)	Косметична маска для інтенсивного нормалізування кислотно-лужного балансу шкіри обличчя.	Сольові розчини, глини, рослинні екстракти тощо.
Очищувальна / очищаюча	Косметична маска для глибокого очищення шкіри, усунення ороговілих клітин епідермісу,	Глиняні маски, м'які КФ форми з глиною,

(cleansing mask)	надлишку секрету сальних та потових залоз, очищування пор, підсилення потовиділення, виведення токсичних метаболітів із глибинних шарів шкіри.	вугіллям, оксидом цинку, фіто порошком ітд.
Пластична (plastic-type mask)	Косметична маска з умістом природних чи синтетичних пластифікаторів, які утворюють на поверхні шкіри стягуючу плівку внаслідок отвердіння чи коагуляції, а також підтягують і розгладжують шкіру.	Альгінатні, желатинові, колагенові маски та ін.
Плівкова (film-type mask)	Косметична маска для шкіри обличчя на основі полівінілового спирту для зняття ороговілих клітин, сальних та ороговілих пробок.	Полівінілові сполуки, рослинні та мінеральні БАР.
Регенерувальна (replenishing mask)	Косметична маска із умістом антиоксидантів та біологічно активних речовин з регенеруючою дією для запобігання передчасного старіння шкіри.	Флавоноїди, пантенол, алантоїн, віт А і Е та ін.
Для підтягування шкіри (lifting mask)	Косметична маска для підтягування, запобігання утворенню дрібних зморшок, підвищування тонушу шкіри та надавання їй здорового вигляду.	Різновид ревіталізуючої маски.

Процедура нанесення МК широко використовується в практиці косметолога як окремо, так і як складова комплексного косметичного догляду. Для підвищення косметичної чи терапевтичної дії МК рекомендовано застосовувати після масажу або поєднувати з іншими косметичними процедурами: паровою ванною, холодним чи теплим компресом, вапоризацією тощо. Тривалість експозиції МК залежить від виду КЗ та інструкцій з використання виробника. Час дії МК може тривати від 10-15 хвилин до 8-10 годин для нічних масок. Враховуючи інтенсивність дії, МК застосовують не більше ніж 1-2 рази на тиждень, за винятком живильних нічних масок, які можна використовувати щодня. Гліколеві маски дозволено використовувати лише один раз на місяць без ризику подразнення шкіри. КМ знімаються промиванням обличчя чи тіла водою, витиранням вологою серветкою або шляхом видалення вручну.

Сучасні досягнення косметології дозволяють розширити асортимент існуючих МК та створювати нові напрямки що до складу і призначення даної категорії КЗ. Так особливої уваги заслуговують *тканинні МК*, що являють собою тканину для одноразового використання, яка насичена високою дозою активних інгредієнтів. В якості тканини-носія використовують бавовняні та віскозні ткани матеріали, а також неткані (non-wove masks) – гідрогель, біо-целюлоза, ліоцелл. Тканинні МК використовують не тільки для обличчя, а також і для шиї, декольте, рук, стоп; їх позиціонують також за статтю та віком.

Альгінатні МК, що виготовляються на основі солей альгінової кислоти з додаванням чи без додаткових БАР, володіють стягуючим ефектом, протинабряковою дією, покращуючи відтік крові та лімфи. Вони активно застосовують в антицелюлітних програмах, для профілактики варикозного розширення вен, після сеансів мезотерапії та очищаючих процедур на обличчі. Особливим видом очищаючих КЗ є *бульбашкові маски* (bubble masks) на основі природних глин чи деревного вугілля, з карбонатами або іншими речовинами, які при взаємодії з водою чи киснем повітря утворюють тонку піну. Дані МК активно розширюють пори, сприяючи глибокій очищаючій дії, виявляють

детоксикуючі, ексфолювативні властивості. Очищена шкіра такою МК краще всмоктує активні інгредієнти живильних КЗ [3].

В традиційній китайській медицині застосовують *трав'яні маски* (фіто-маски), основним компонентом яких є суміш висушеної тонкоподрібненої рослинної сировини. Рослинну порошкову суміш, інколи з вмістом наповнювачів, безпосередньо перед застосуванням змішують з мажевою чи гелевою основою та приготовлену маску наносять на певний час на шкіру обличчя чи тіла. Китайські фіто-маски широко застосовуються в профілактиці та лікуванні дерматологічних захворювань чи станів, оскільки виявляють антимікробні, протизапальні, знеболювальні, протисвербіжні, регенеруючі, живильні властивості тощо [4].

МК активно використовуються для догляду чи лікування захворювань волосся. За частотою застосування МК не поступаються традиційним кондиціонерам, ополіскувачам, бальзамам. Відомі рецепти масок для волосся домашнього приготування на основі меду, яєчного жовтка, реп'яхової олії, хни, свіжого подрібненого хрону, різних рослинних композицій тощо. Також готові МК застосовуються для лікування облісіння, які в якості активних компонентів вміщують інгібітори 5- α -редуктази, стимулятори периферичного кровообігу, антиоксиданти, комплекси вітамінів і мікроелементів [5].

Отже, МК є особливими засобами для догляду за шкірою і її придатками, які виконують різноманітні косметичні та лікувально-профілактичні функції.

Висновки. За даними нормативних документів України та джерел наукової літератури МК систематизовані за різними класифікаційними характеристиками, узагальнено особливості косметичної процедури нанесення КЗ, показана перспектива застосування масок з лікувально-профілактичною дією в дерматокосметології.

Список літератури

1. Державний стандарт України 2472:2006 «Продукція парфумерно-косметична. Терміни та визначення понять». – К.: Держстандарт України, 2006.
2. Державний стандарт України 4766:2007 «Маски косметичні». – К.: Держстандарт України, 2009.
3. Rigano L. Formulating Facial Masks / L. Rigano // *Cosm & Toil.* – 2014 <http://www.cosmeticsandtoiletries.com/formulating/category/skincare/Formulating-Facial-Masks-275439021premium.html>
4. Comprehension and Experience of Acne Treated with Traditional Chinese Medicine Facial Mask of Bai Zhi (*Radix angelicae formosanae*) and Bai Fu Zi (*Rhizoma typhonii gigantei*) as the Basis Formula by External Application / Soo Min Teoh, Sheng Yan Xi, Yan Hui Wang, Xiao Yan Qian // *Chinese Medicine.* – 2012. – Iss. 3. – P. 87-93.
5. Применение специализированной инновационной маски в комплексном лечении алопеции / С.В. Панюкова, И.Л. Соркина, Л.Р. Сакания, И.М. Корсунская // *Лечащий врач.* – 2014. – №11. – С. 2-3.